



Univerzita Hradec Králové Fakulta informatiky a managementu

KATEDRA INFORMATIKY A KVANTITATIVNÍCH METOD 2014-06-29



BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vert.x platforma pro webové aplikace

Autor: Michael Kutý

Vedoucí práce: doc. Ing. Filip Malý, Ph.D. Hradec Králové, 2014

Anatara Del 1991 / /		ante distribuir (1 1
vých aplikací. Teoretická které tato platforma řeší. kolaborativní aplikace její byla zajištěna vysoká dost	e se zaměřuje na problematiku výv část práce popisuje architekturu pl V praktické části bude implemento ž jednotlivé části budou rozdistribu apnost. Aplikace se nasadí do dvou druhá do prostředí laboratoře CEP	atformy Vert.x a problém ovaná malá jednostránko uované na více instancí al referenčních instalací. Prv
Annotation English cont	ent	
	ii	

Prohlašuji, že jsem bakalářskou prác meny a literaturu.	i vypracoval samostat	ně a uvedl jsem všech	ny použité pra-
V Kroměříži dne 30. června 2014			Michael Kutý
	v		

OBSAH

Ak	ostrakt	ii
Za	dání práce	iii
1.	Úvod1.1. Cíl a metodika práce1.2. Postup a předpoklady práce	1 1 1
2.	Platforma Vert.x 2.1. Architektura 2.1.1. Jádro 2.1.2. Vert.x instance 2.1.3. Event Bus 2.1.4. Hazelcast 2.2. Test	1 1 1 5 7 8 9
3.	Praktická část 3.1. Návrh	1 1
4.	Závěr	2
Lit	teratura	4
Ρì	ŕílohy	ı
Α.	Přehled klávesových zkratek v Lyxu	II

KAPITOLA **PRVNÍ**

ÚVOD

1.1. Cíl a metodika práce

Hlavním cílem práce bude zjištění jestli platforma Vert.x splňuje všechny předpoklady moderní platformy pod kterou lze vyvíjet distribuovanou single-page aplikaci dále jen SPA.

Hlavním cílem práce bude zjištění jestli se platforma Vert.x hodí pro vývoj distribuovaných single-page aplikací dále jen SPA. Čtenáři a vytvoření jednoduchého webového mindmap editoru. Jednostránkové webové aplikace pro kolaborativní práci s mindmapami. Na této jednoduché aplikaci bude demonstrován celý proces vývoje webové aplikace pod platformou Vert.x. Při vývoji klientské části bude použit návrhový vzor MVVC. Je nutné uchopit problematiku platformy Vertx v širších souvislostech, proto se práce snaží neopomenout všechny technologie, které s Vertx souvisí, z kterých Vertx vychází nebo které přímo integruje. V teoretické části bude čtenář seznámen s důležitými filozofiemi, které platforma nabízí. A to jak událostmi řízenou architekturou, kterou platforma převzala z dnes již dobře známého frameworku Node.js. Tak především polygnot programováním a jednoduchým konkurenčním modelem. Cílem teoretické části je tedy popsat jednotlivé části platformy a jejich účel či problém, který řeší. V závěru teoretické části bude platforma srovnána s několika významnými frameworky a to v několika důležitých aspektech rychlosti, která je v dnešním světě neustálého růstu počtu zařízení, je to co trápí webové aplikace s desítkami tisíc připojených klientů.

V praktické části bude vytvořen editor pro jednoduchou správu a tvorbu mindmap. Tyto mindmapy bude moct upravovat více uživatelů najednou v reálném čase. Budou popsány a vysvětleny jednotlivé kroky vývoje až po úplné nasazení webové aplikace na jednotlivé pracovní stanice, kde bude prověřena funkčnost distribuovaného provozu aplikace. Pro nasazení aplikace na více pracovních stanic bude použit nástroj konfiguračního managementu Salt Stack.

1.2. Postup a předpoklady práce

Práce předpokládá základní znalost programovacího jazyku Java. Teoretická část se neomezuje pouze na nezbytný popis technologií potřebných k realizaci malé jednostrán-

kové webové aplikaci. Představuje stručný pohled na celou platformu Vert.x. Teoretická část může být použita jako odraz k hlubšímu studiu daných technologií. Pro realizaci webové aplikace budou použity pokročilé techniky, které učiní aplikaci ještě více znovupoužitelnou a škálovatelnou. Tyto techniky budou čtenáři vysvětleny podrobným způsobem s použitím ukázek. Práce předpokládá znalost základní terminologie související s programováním obecně. Méně zažité pojmy budou vysvětleny poznámkou pod čarou.

Při vývoji webové aplikace budou použity následující softwarové technologie:

- Java Developement Kit 7: soubor základních nástrojů a knihoven pro běh a vývoj Java aplikací.
- Ubuntu 12.04: operační systém vhodný pro běh Vert.x aplikací
- Vert.x 2.1M3+: platforma pro vývoj real-time webových aplikací
- MongoDB: dokumentové orientovaná NoSQL databáze
- AngularJS: client side framework pro snadný a efektivní vývoj jednostránkových webových aplikací
- D3.js: framework pro práci s grafy

PLATFORMA VERT.X

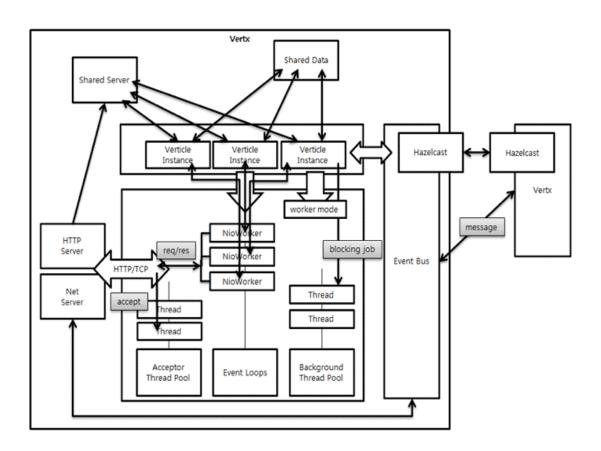
Dnešním trendem jsou real-time webové aplikace. Pro vývoj kolaborativní aplikací jsou již svědčené techniky a postupy, které implementuje například Node.js či ruby EventMachine. Problém těchto jinak časem a komunitou ověřených platforem je jazyk, v kterém jsou implementovány. Obě zmíněné platformy jsou napsány v dynamicky kompilovaném jazyku, což pro jádro stabilní aplikace přináší povinnost psát jak testy integrační, které testují funkčnost celého systému, tak i unit testy. I když bude aplikace z větší části pokrytá testy, mohou se objevit problémy v podobě nečekaných pádů za běhu aplikace. To může být způsobeno například voláním neexistující metody či přiřazení proměnné do jiného typu než je ona sama. Toto bylo jedním z důvodů pro implementaci nového řešení v jazyce Java. Tento jazyk přináší platformě velkou stabilitu, rozšiřitelnost a zázemí v podobě tisícovek stabilních knihoven. Vert.x může být použit jako plnohodnotné řešení pro celou aplikaci nebo nasazen jako dílčí část architektury jiného řešení.

2.1. Architektura

2.1.1. Jádro

Velikost samotného jádra aplikace nepřekračuje 10Mb kódu v jazyce java. V současné verzi je jádro platformy koherentní, dobře čitelné a poskytuje stabilní API. Lze jej následně rozšířit o novou funkčnost dokompilovaním balíčků, které lze naleznout v oficiálním repositáři. Pravděpodobnou inspirací byl již zmíněný Node.js respektive NPM¹ u kterého se takováto forma vývoje velice oblíbila. Od doby vzniku této platformy vzniklo nespočet rozšíření, které udělaly z Node.js silný násroj pro rychlý vývoj webových aplikací. Klíčové jsou aspekty jako událostmi řízené programování a neblokující asynchronní model. Událostmi řízené programování je podle Tomáše Pitnera[6] základním principem tvorby aplikací s GUI(Graphical user interface). Netýká se však pouze GUI, je to obecnější pojem označující typ asynchronního programování, kdy je: tok programu řízen událostmi; události nastávají obvykle určitou uživatelskou akcí:

¹Node package manager



Obrázek 2.1.: Architektura Vert.x Jaehong Kim

klik či pohyb myši, stisk tlačítka událostmi řízené aplikace musí být většinou programovány jako vícevláknové (i když spouštění vláken obvykle explicitně programovat nemusíme) Asynchronní někdy také paralélní model je přímo závislý na způsobu implementace samotným programovacím jazykem. Základním pojmem je zde proces, který je vnímán jako jedna instance programu, který je plánován pro nezávislé vykonávání. Naproti tomu Vlákno² je posloupnost po sobě jdoucích událostí.(vlákno). V dřívější době nebylo potřeba rozlišovat proces a vlákno, protože proces se dále v aplikaci nedělil. Základem Vert.x respektive Node.js je tedy vícevláknový model. V jedné aplikace tedy může běžet několik vláken. Vlákno je zde bráno jako základní plánovací jednotka pro běh na procesoru. Existují dva druhy asynchronního modelu (multitaskingu): multiprocesorový: o běh, tvorbu a režii vláken se stará operační systém multivláknový: o běh, tvorbu a režii vláken se stará aplikace a předává je operačnímu systému Podle Lažanského[7] je sdílení paměti důsledkem nižší režie při přepínání (přepnutí vláken je výrazně rychlejší), obdobně i vytváření a rušení vlákna a samozřejmě i úspora paměti. Jak již bylo zmíněno jádro Vert.x je implementováno v jazyce Java a zajímá nás tedy jak moc je dobrá implementace paralélního modelu. Zde se dostáváme k jedinému požadavku pro běh Vert.x instancí a to je přítomnost Java development Kitu ve verzi 1.7. Tato verze přinesla nespočet vylepšení, pro jejichž výpis zde není místo. Došlo také na přepsání či úpravy v několika zásadních třídách z balíčku java.util.concurrent³.

ExecutorService z balíčku java.util.concurrent

CyclicBarrier⁴ z balíčku java.util.concurrent

CountDownLatch z balíčku java.util.concurrent

File z balíčku java.nio

Vylepšený ClassLoader lepší odolnost vůči deadlockům⁵

Více o java.concurrent[3]

Ed Gardoh v roce 2011 ve svém jednoduchém testu[1] prověřil práci s paralelizací úkonů. Z jeho testů vyplývá, že Java 1.7 je až o 40% rychlejší při práci s vlákny díky nové metodě Fork/Join⁶.

základní API

- TCP/SSL server/klient
- Websockets server/klient, SockJS
- Event Bus / sdílená data
- časovače

²Označuje v informatice odlehčený proces, pomocí něhož se snižuje režie operačního systému při změně kontextu, které je nutné pro zajištění multitaskingu

³Knihovna pro práci s multitaskingem

⁵ Odborný výraz pro situaci, kdy úspěšné dokončení první akce je podmíněno předchozím dokončením druhé akce, přičemž druhá akce může být dokončena až po dokončení první akce.

⁶http://www.oracle.com/technetwork/articles/java/fork-join-422606.html

- souborový systém
- konfigurace
- logování

Multi-reactor pattern

Základ jádra je postaven na tzv. Multi-reactor pattern[8], který vychází z Reactor patternu[2], ten lze charakterizovat několika body:

- aplikace je řízena událostmi
- na události se registrují handlery
- vlákno zpracovává události a spouští registrované handlery
- toto vlákno nesmí být blokováno⁷

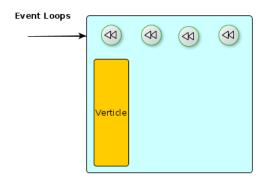
Multi-reactor pattern[8] se od Reactor patternu liší pouze tím, že může mít více hlavních vláken. Hlavní vlákno, kterému se okolo Vert.x komunity říká *Event Loop*. V komunitách Nginx nebo Node.js se ovšem setkáme s pojmem *Run Loop*. Tento návrhový vzor tedy převzala platforma z Node.js, kde se takovýto model velice oblíbil. Nevýhoda tohoto modelu je, že nikdy nesmí dojít k blokování hlavního vlákna a také fakt, že platforma Node.js poskytovala jenom jedno vlákno, které šlo škálovat na jednotlivé procesory. Jak je vidět z obrázku 2.2 na následující straně Vert.x platforma poskytuje více hlavních vláken, zpravidla však jedno hlavní vlákno na jeden procesor. Toho lze snadno docílit pomocí *Runtime.getRuntime().availableProcessors()* na obrázku 2.3 na následující straně lze vidět příklad čtyř hlavních vláken na čtyři dostupné procesory. ?? na straně ??říklady blokujících volání:

- tradiční API (JDBC, externí systémy)
- dlouhotrvající operace (generování apod.)

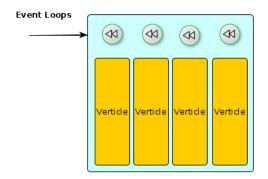
Hybridní model vláken

Platforma Vert.x přišla s inovací v oblasti hlavních vláken a to takovou, že k hlavním *Event loops* přidala další sadu vláken *Background thread pool*, které jsou vyčleněny z hlavní architektury a poskytující samostatnou kapitolu pro škálování aplikace. To lze ostatně vidět na obrázku 2.1 na straně 2. Díky tomu, lze psát specializované moduly nebo verticle tzv. *workery* pro blokující volání či dlouhotrvající operace aniž by nějak omezovaly běh celé aplikace. Více o *workerech* v 2.1.2

⁷pokud dojde k zablkování hlavního vlákna dojde k zablokování celé aplikace např.*Thread.sleep(), a další z java.util.concurrent*



Obrázek 2.2.: Vert.x instance



Obrázek 2.3.: Vert.x instance vertx run HelloWord -instances 4

2.1.2. Vert.x instance

Verticle běží v jedné Vert.x instanci 2.2. Každá Vert.x instance běží ve vlastním JVM instanci. V jedné Vert.x instanci může najednou běžet X Vertclů. Na jednom fyzickém stroji může běžet více Vert.x instancí případně v cluster módu i na více fyzických strojích.

Verticle

Základní jednotka vývoje a nasazení. Verticle může být skript nebo třída například v jazyce Java. Verticle lze spouštět samostatně⁸ v praxi se ovšem využívají pouze moduly, které obsahují zpravidla více Verticles popřípadě worker Verticles.

- nejmenší spustitelná jednotka
- třída / skript
- vykonává neblokující operace
- konkurence single-threaded⁹

⁸vertx run Verticle.js

⁹běží vždy pouze v jednom vlákně (odpadá synchronizace, zámky, ...), izolace (vlastní classloader)

přístup ke Core API2.1.1, registrace handlerů, deploy dalších verticlů

Spuštění verticle programově

```
JsonObject config = new JsonObject();
config.putString("foo", "wibble");
config.putBoolean("bar", false);
container.deployVerticle("foo.ChildVerticle", config);
```

Spuštění verticle z příkazové řádky

```
vertx run foo.js -conf myconf.json
```

Moduly

Moduly poskytují větší míru zapouzdření a znovupoužitelnost funkcionality. V praxi se mohou moduly skládat z více modulů či verticlů a mohou být uloženy v centrálním repozitáři¹⁰ nebo může být využit jakýkoliv jiný repozitář. Repozitáře v kterých hledá Vert.x při startu instance dostupné moduly lze definovat v hlavní konfiguraci Vert.x. Každý modul musí mít svůj deskriptor ve formátu JSON¹¹, tento deskriptor musí být v kořenovém adresáři modulu a může vypadat například takto. *toto je poze základní výčet parametrů všechny lze nalézt v dokumentaci Vert.x*

```
{
  "main": "EchoServer.java",
  "worker": true,
  "includes": "io.vertx~some-module~1.1",
  "auto-redeploy": true
}
```

Typy modulů lze rozdělit do dvou základních skupin, které lze dál rozdělit podle typu určení modulu.

spustitelné mají definovanou main třídu v deskriptoru, takovéto moduly je pak možné spustit jako samostatné jednotky pomocí parametru *runmod nebo programově deploy-Module*

nespustitelné modul nemá specifikovanou main třídu a lze jej použít v jiném modulu použitím parametru *includes*

Jak bylo řečeno v 2.1.1 Vert.x instance má dvě sady vláken. Parametrem *worker* v deskriptoru modulu, lze říci Vert.x jádru aby spustil modul v *background worker poolu*. Parametr *auto-redeploy* mluví sám za sebe.

Spuštění modulu programově v jazyce Java

¹⁰http://modulereg.vertx.io/

¹¹JSON (JavaScript Object Notation) je odlehčený formát pro výměnu dat. Je jednoduše čitelný i zapisovatelný člověkem a snadno analyzovatelný i generovatelný strojově.

Spuštění modulu z příkazové řádky

vertx runmod com.mycompany~my-mod~1.0 -conf config.json

Worker Verticle

2.1.3. Event Bus

Nervový systém celého Vert.x. Cílem EventBusu je zpozdředkování komunikace mezi jednotlivými komponentami platformy. Nespornou výhodou je fakt, že lze takovouto komunikaci přemostit ke klientovi na straně webového prolížeče.

Základní typy komunikace:

- Point to Point
- Publish/Subscribe

typy zpráv:

- String
- primitivní typy (int, long, short, float double, ..)
- org.vertx.java.core.json.JsonObject
- org.vertx.java.core.buffer.Buffer

Toto jsou pouze základní typy zpráv, které Vert.x podporuje v základu. Není ale vůbec problém výčet stávájících typů rozšířit(doimplementovat). Například modul bson.vertx.eventbus¹² rozšíří aplikaci o možnost používat mnohem komplexnější typy zpráv. Mezi doporučené se ovšem řadí JSON, protože je jednoduše serializovatelný mezi jednotlivými programovacími jazyky.

- java.util.UUID
- java.util.List
- java.util.Map
- java.util.Date
- java.util.regex.Pattern
- java.sql.Timestamp

¹²https://github.com/pmlopes/mod-bson-io

2.1.4. Hazelcast

Jednou z nejdůležitějších architektonických součástí Vert.x je knihovna Hazelcast¹³, Hlavní výhody In-memory data grid[4] lze podle Ki Sun Song sumarizovat:

- Data jsou distribuovaná a uložená na více servrech
- Datový model je většinou objektově orientovaný a ne-relační
- Každý server pracuje v aktivním režimu
- Dle potřeby lze přidávat a odebírat servery

Hazelcast lze využít v několika rolích:

- In-memory NoSQL¹⁴
- Caching¹⁵
- Data grid
- Messaging
- Application Scaling
- Clustering

Hazelcast je tedy typ distribuovaného úložiště, které běží jako embedded a lze díky němu distribuovat celou aplikaci. Hazelcast API je využíváno přes API Vert.x. Když je Vert.x spuštěn, Hazelcast je spuštěn v embedded¹⁶ módu. Jako nejčastější příklad bývá uváděno ukládání uživatelské session¹⁷ Hazelcast tedy usnadní práci v situaci, kdy budeme potřebovat uložit uživatelskou session například pro eshop. Mohli bychom využít využit externí RDBMS¹⁸ díky, kterému by jsme dosáhli stejného výsledku. Hazelcast nám ovšem zaručí replikování mezi jednotlivými servery, fail-over S využitím embedded Hazelcast ovšem odpadá nezbytná režie a monitoring, nemluvě o serverových prostředcích.

Proto ty, kteří potřebují ukládat uživatelské session pro E-commercy či chat-servery toho mohou jednoduše dosáhnout skrz konfiguraci samotného Vert.x.

¹³okolo 2.6MB kódu v jazyce Java, In-Memory Data Grid (IMDG)

¹⁴databázový koncept, ve kterém datové úložiště i zpracování dat používají jiné prostředky než tabulková schémata tradiční relační databáze

 $^{^{15}}$ specializovaný typ paměti pro krátkodobé ukládání

¹⁶Hazelcast server je spuštěn jádrem Vert.x

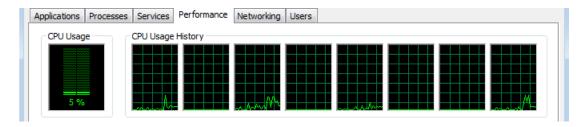
¹⁷Session v protokolu HTTP dává webovému serveru možnost uložit si libovolné (většinou však ne příliš obsáhlé) informace o uživatelích, kteří k němu přistupují, a to o každém zvlášť. Protokol HTTP ze svého principu (a způsobu komunikace stylem požadavek - odpověď) postrádá kontext o jednotlivých klientech, a právě session ho webovým aplikacím dokáže dát.

¹⁸Databázový server, který spravuje databáze, komunikaci s klienty (lokálními nebo vzdálenými), vstupy a výstupy dat a jejich integritu.

```
Command Prompt

result 48
start - Task 49
task -49 took 1.277000000000001 secs
result 49
run time 65.298 secs
```

Obrázek 2.4.: První test běhu serializační třídy



Obrázek 2.5.: Využití jednotlivých procesorů při běhu

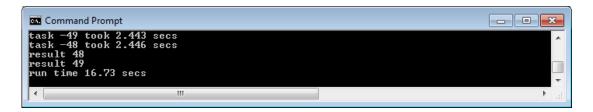
2.2. Test

Ed Gardoh v roce 2011 provedl test[1] pro porovnání paralelizace¹⁹ v Javě 1.6 a 1.7. Hlavní myšlenkou je aby testovací třída simulovala úkol, který jako první volá vzdálenou službu a čeká sekundu na výzvu k návratu(spánek) a pak simuluje nějaké zpracování s výsledkem, jako je formátování řetězce. 2.4 je vidět synchronní běh serializační třídy v Javě 1.6. Z 2.5 je pak vidět využití potenciálů jednotlivých procesorů. Výsledek není žádné překvapení 50 úkolů s 1 sekundovým spánkem a spojováním řetězce trvalo něco málo přes 65 sekund. Cílem jeho testu mělo být porovnání paralelizování úkonů. Výsledky testu ukázaly zlepšení až o 75%. Z obrázků 1-4 zřetelně plyne, že nová Java je, pro single-thread²⁰ model aplikace ta nejlepší volba.

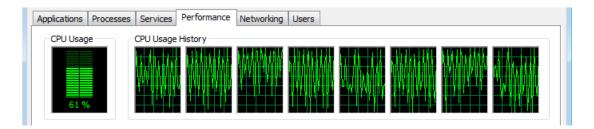
Jetnotlivé testy prokázaly, že za takovým rapidním zrychlením stojí metody Fork/Join. Při vhodném škálování bylo zrychlení až o 75%. Z testů ovšem vyplívá také fakt, že při neúměrném počtu hlavních vláken na počet procesorů to má negativní dopady. Jedním z dopadů je 100% vytížení a jednotlivých jader. Při vhodném určení počtu vláken, je vidět rapidní urychlení asynchronní paralelizace. Node.js i Vert.x však poskytuji informace o celkovém počtu fyzických jader procesoru a ta je tedy snadné určení optimálního počtu vláken pro ideální výsledky. (Více na?asi vysvětlit)

¹⁹Paralelizace procesů se skládá z rozložení jednoho velkého úkonu do několika menších úkolů, které mohou běžet paralelně. Výsledkem je provedení jednoho úkolu nebo procesu za pomocí více než jednoho procesoru nebo procesorů "Paralelní zpracování", nesmí být zaměňováno se souběžností.

²⁰iedno vláknový



Obrázek 2.6.: První test běhu serializační třídy



Obrázek 2.7.: První test běhu serializační třídy

KAPITOLA **TŘETÍ**

PRAKTICKÁ ČÁST

popis

3.1. Návrh

test

3.2. Realizace

test

DOBRÁ RADA NA ZÁVĚR

LyX je vynikající editor, který vám usnadní napsání rozsáhlejší práce typu bakalářka nebo diplomka. Editor si hravě poradí s komplikovanými úlohami jako je vkládání křížových odkazů, vytvoření seznamu literatury a citování literatury v textu, vytvoření obsahu a rejstříku. Bez většího úsilí bude vaše práce typograficky na úrovni.

Používáte-li LyX jen na psaní bakalářky, nesnažte se naučit vše, co umí! Zabralo by to více času než celá bakalářka! Naučte se jen pár nezbytností a pište a pište a pište! Až budete mít dopsán a zkontrolován text, můžete si pohrát s výběrem vzhledu vhodného pro vaši práci, s výběrem písma, typu záhlaví stránek, hlaviček kapitol atd. Teprve nakonec udělejte závěrečnou typografickou revizi textu. Zejména zkontrolujte polohu plovoucích objektů (případně je přemístěte na vhodnější místo) a odstraňte vdovy a sirotky (osamělé řádky)¹.

¹Nejsnáze odstranit tak, že z textu vypustíte (nebo do něj přidáte) pár slov či vět anebo úpravou odstavců.

LITERATURA

- [1] Gardoh, Ed Parallel Processing and Multi-Core Utilization with Java [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://embarcaderos.net/2011/01/23/parallel-processing-and-multi-core-utilization-with-java/
- [2] Merta, Zdeněk*Vert.x jOpenSpace 2013* [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://jopenspace.cz/2013/presentations/zdenek-merta-vert.x.pdf
- [3] Package java.util.concurrent Description [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://docs.oracle.com/javase/7/docs/api/java/util/concurrent/package-summary.html#package_description
- [4] Sun Song, Ki Understanding Vert.x Architecture Part II [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://www.cubrid.org/blog/dev-platform/introduction-to-in-memory-data-grid-main-features/
- [5] Jaehong, Kim Introduction to In-Memory Data Grid: Main Features [on-line]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://www.cubrid.org/blog/dev-platform/understanding-vertx-architecture-part-2/
- [6] Pitner, Tomáš Programování v jazyce Java [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://www.fi.muni.cz/~tomp/slides/pb162/printable. html
- [7] Lažanský, J. Procesy a vlákna [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://labe.felk.cvut.cz/vyuka/A4B33OSS/Tema-03-ProcesyVlakna.pdf
- [8] Fox, Tim *Event loops* [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupný z WWW: http://vertx.io/manual.html#event-loops
- [9] Pele, *Diplomka v liteXu* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: pele.gzk.cz/node/37
- [10] Roubal, Jiří. *Jirkovy stránky* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: dce. felk.cvut.cz/roubal/

- [11] Vydra, Vítězslav. *Počeštění LyXu* [online]. 2008 [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: people.fsv.cvut.cz/~vydra/lyxcesky.htm
- [12] *Písmo T_EX-Gyre* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: www.gust.org. pl/projects/e-foundry/tex-gyre
- [13] Neues Kapitel-Layout [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: www.thesis-template.de/archives/5#more-5
- [14] Vavrečková, Šárka. *Úprava dokumentů* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW:axpsu.fpf.slu.cz/~vav10ui/obsahy/dipl/typografie.pdf
- [15] Zdroje informací pro diplomové práce, SLU [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: axpsu.fpf.slu.cz/~vav10ui/obsahy/dipl/typodipl.html
- [16] *V čem napsat diplomovou práci* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: www.student.cvut.cz/cwut/index.php/Diplomová_práce#V_.C4. 8Dem_napsat_diplomovou_pr.C3.A1ci
- [17] Menoušek, Jiří. *Jak (ne)napsat diplomovou a dizertační práci* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: www.csmo.cz/other/dizert.php
- [18] Polách, Eduard. *Pravidla sazby diplomových prací* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: home.pf.jcu.cz/~edpo/pravidla/pravidla.html
- [19] Farkašová, Blanka, Krčál, Martin. *Projekt bibliografické citace* [online]. [cit. 2008-09-28]. Dostupný z WWW: www.citace.com.

Tento seznam literatury byl vytvořen přímo v Lyxu pomocí stylu "Bibliografie" a generátoru citací [19]. Pořadí citací je takové, jak je sami napíšeme.

Tento seznam literatury byl vytvořen pomocí ВівТ<u>Е</u>Xu s použitím stylu csplainnat. Citace jsou automaticky seřazeny podle abecedy.

Přílohy

(NEÚPLNÝ) PŘEHLED KLÁVESOVÝCH ZKRATEK V L_YXU

Klávesová zkratka Alt+p (Paragraph style – výběr stylu odstavce)				
Zkratka	Styl	Mnemo		
Alt+p 0	Část	Pořadí úrovně		
Alt+p 1	Kapitola	dtto		
Alt+p 2	Sekce	dtto		
Alt+p 3	Podsekce	dtto		
Alt+p 4	Podpodsekce	dtto		
Alt+p 5	Odstavec	dtto		
Alt+p 6	Pododstavec	dtto		
Alt+p s	Standardní			
Alt+p n nebo e	Číslovaný seznam	Numeric (Enumerate)		
Alt+p b nebo i	Seznam	Bulleted (Item)		
Alt+p q	Citát	Quotation		
Alt+p d	Popis	Description		
Další zkratky				
Zkratka	Činnost	Poznámka		
Ctrl+c	kopírovat			
Ctrl+v	vložit			
Ctrl+x	vyjmout			
Ctrl+e	vybraný text zdůraznit	obvykle kurzíva		
Ctrl+b	vybraný text tučně	Bold		
Ctrl+u	vybraný text podtrženě	Underline		
Ctrl+mínus	doporučené místo dělení slova			
Ctrl+mezerník	nezlomitelná mezera			
Ctrl+s	uložit dokument			
Ctrl+z	zpět			

Alt+s (Font s ize – změna velikosti písma)			
Alt+s s	malé S mall		
Alt+s n	normální	Normal	
Alt+s l	velké	large	
Alt+s Shift+L	větší	Large	
Alt+s h	největší	huge	
Alt+s Shift+H	obrovské	Huge	
Alt+s plus	větší		
Alt+s mínus	menší		
Al	t+c (C haracter style – změna styl	u písma)	
Alt+c r	patkové písmo	Roman	
Alt+c s	bezpatkové písmo	S ans	
Alt+c p	(kód) strojopis	Program	
Alt+c c	kapitálky	Capitals	
Alt+c↑	všechna velká		
Alt+c↓	všechna malá		
Alt+c \rightarrow	první velká		
Alt+c mezerník	základní písmo		
Matematické výrazy			
Ctrl+m vložit matematický výraz v původní řádce			
Ctrl+Shift+M	vložit matematický výraz na nové řádce		
Ctrl+mínus	\rightarrow		
Příkazy platné v matematickém režimu			
_ (podtržítko)	dolní index		
^	horní index		